

Nationale Parken nieuwe stijl in het Programma Natuur

Nationale
Parken
Bureau

Kernboodschap

Het aanwijzen van Nationale Parken als koploper helpt het Programma Natuur doelen en resultaten sneller te realiseren. De realisatie van de doelen in en om de N2000 gebieden vraagt om een aanpak op een ruimere schaal dan sec het uitvoeren van herstelmaatregelen binnen de nu aangewezen natuurgebieden. Robuuste natuur realiseer je met een blik en aanpak vanuit (ecohydrologische) samenhang tussen natuurkernen (N2000) en de landelijke omgeving, zoals in Nationaal Park Drentsche Aa al sinds enige jaren gebeurt. Deze aanpak is in de Nationale Parken (nieuwe stijl) de laatste jaren gemeengoed geworden en ondersteunt hiermee de realisatie van de opgaven uit het Programma Natuur spoor 1 en spoor 2.

Regionaal draagvlak en een gezamenlijke regionale aanpak zijn een randvoorwaarde voor het slagen van de Programma Natuurdoelen. In de Nationale Parken (nieuwe stijl) zijn de afgelopen jaren brede coalities ontstaan vanuit natuur- en landbouworganisaties, ondernemers, bewoners en bezoekers, lokale (gemeenten en waterschappen) en provinciale overheden. Samen vormen zij de governance van een gebied met het mandaat en de legitimiteit die nodig is voor het daadkrachtig ter hand nemen van de opgaven. Deze gebieden werken integraal en de omgeving is er aan gewend dat natuur een belangrijke factor is in planvorming en uitvoeringsprojecten. De status Nationaal Park is bekend en refereert aan (inter-)nationaal belangrijke en beschermingswaardige natuur; dat is een stevige uitgangspositie.

Aanleiding

De stikstofcrisis remt de grote ruimtelijke projecten in Nederland. Op advies van de Commissie Remkes heeft het Rijk aangekondigd een Programma Natuur te starten en een programma ter vermindering van stikstof (zie brief 10 juli). In totaal wordt hierin € 5 mld geïnvesteerd, verdeeld over de periode 2021-2030. Nederlandse natuur van internationale betekenis staat onder druk. Goede bescherming en herstel is alleen mogelijk bij een gebiedsgerichte aanpak van landschapsecologische eenheden met voldoende economisch perspectief en met draagvlak bij de bevolking. Dit is de basis voor de ontwikkeling van Nationale Parken nieuwe stijl. In Nationale Parken werken partijen samen om de gebied specifieke kwaliteiten te versterken¹. Dit maakt de Nationale Parken bij uitstek geschikt om het Programma Natuur te ondersteunen bij het realiseren van de doelen.

Toelichting

Robuuste en veerkrachtige natuur

In 19 van de huidige 21 Nationale Parken liggen stikstofgevoelige N2000 gebieden. In de -veelal ruimer begrensde- Nationale Parken nieuwe stijl gaat het zelfs om ca 60 stikstofgevoelige N2000 gebieden.

Er is een ruimtelijk model ontwikkeld om de ambities van de Nationale Parken nieuwe stijl waar te maken (zie hiernaast). De natuurkernen liggen in een ruimere landschapszone waar natuur, landschap en cultureel erfgoed samen een ensemble vormen. Rond de landschapszone ligt een ontwikkelzone waar naast natuur, landschap en cultureel erfgoed ruimte is voor andere maatschappelijke opgaven. Het model zet in op robuuste, veerkrachtige natuur in de natuurkernen van de Nationale Parken, de parade-

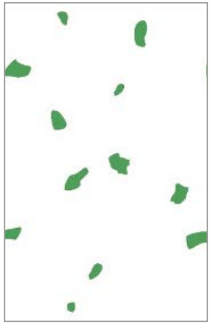

- natuurkernen
- landschapszone
- ontwikkelzone
- landschapsecologisch systeem
- educatie en onderzoek
- extensieve recreatie
- landschapsinclusieve landbouw
- grondgebonden landbouw
- Wonen (dorp)
- Wonen (stad)

paardjes van de Nederlandse natuur. De basis van het Nationaal Park is het landschapsecologische systeem, bestaande uit geologische afzettingen, hydrologie, reliëf, bodem, lucht en biomassa. Er moet gestreefd worden naar een zo compleet mogelijk systeem. Binnen dit systeem spelen diverse relaties tussen abiotiek (bodem, water, lucht) en biotiek (de soorten die er leven); deze relaties zijn op orde of worden hersteld.

De kwetsbare natuurkernen blijven zo beter beschermd en dit heeft een positieve invloed op de (natuur)kwaliteit van de omgeving. Door deze ruimtelijke opschaling ontstaan kansen voor een landschapszonering waarmee een geleidelijke overgang naar meer menselijke activiteit ontstaat. Hier is bijvoorbeeld ruimte voor vormen van extensieve landbouw en agrarisch natuurbeheer en toeristisch-recreatieve ontwikkeling. Een gebied krijgt meer eenheid, identiteit en een aantrekkelijke gezonde leefomgeving door het aanbrengen van samenhang tussen het landschap, de landschapsecologie (inclusief watersysteem) en de cultuurhistorie van een gebied. Grenzen en overgangen tussen natuurgebieden en cultuurlandschappen worden minder hard. Met deze aanpak kunnen ook klimaat- en wateropgaven in een gebied worden gerealiseerd.

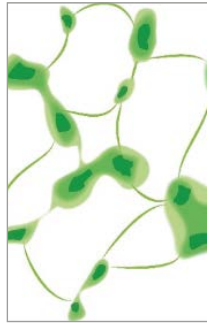
In de figuur hieronder is dit model schematisch weergegeven.

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Netwerk van Nationale Parken, samen vormen de Nationale Parken nieuwe stijl een netwerk dat de ruggengraat van de Nederlandse natuur vormt. De afbeeldingen geven de beweging weer.

Afb. 1 De huidige Nationale Parken en andere (Natura 2000) natuurgebieden vormen relatief kleine, groene eilanden in het landschap. Door de beperkte omvang zijn ze weinig robuust en daardoor kwetsbaar voor invloeden van buiten, zoals stikstofemissies. Ook zijn ze vaak slecht met elkaar verbonden, zodat uitwisseling van biodiversiteit moeizaam gaat (links).

Afb. 2 Door de opschaling van Nationaal Park naar Nationaal Park nieuwe stijl worden de natuurkernen omzoomd door een ruime landschaps- en ontwikkelzone, waarin landbouw en andere ontwikkelingen nauw verweven zijn met natuur. (Herstel van) het landschaps-ecologische systeem en cultuurhistorische samenhang staat hier centraal. Er ontstaat er een duurzaam en een robuust systeem waar natuur, landschap en cultureel erfgoed samenkomen.

Afb. 3 Door de Nationale Parken nieuwe stijl ook onderling te verbinden via ecologische corridors wordt daarnaast uitwisseling van biodiversiteit mogelijk en wordt het ecologische systeem nog veerkrachtiger en adaptiever en is daardoor beter in staat om veranderingen met betrekking tot klimaat en milieu op te vangen.

Draagvlak door integrale regionale governance

De Nationale Parken (nieuwe stijl) hebben de afgelopen jaren een bestuur opgericht, dat zorgdraagt voor een samenhangende identiteit, beheer en (sociaaleconomische) ontwikkeling van het park. Het bestuur bestaat uit een brede vertegenwoordiging van overheden, terreineigenaren en landbouw, gebruikers, ondernemers en andere regionale belanghebbenden die vanuit eigen bevoegdheden, maar met een gezamenlijke ambitie, met daadkracht, legitimiteit en mandaat handelen. De Nationale Parken hebben met deze governance structuur en het draagvlak voor de uitvoering van ambities een voorsprong t.o.v. andere gebieden voor het realiseren van natuuropgaven uit het Programma Natuur.

Communicatie, continuïteit en vertrouwen zijn essentieel, want ondanks de noodzaak en maatschappelijke relevantie, ontvangen (herstel-)ingrepen die impact hebben op het landschap, niet altijd applaus. Verandering roept vaak ook weerstand op. Het zijn projecten van "bovenaf" die niet eigen voelen. In Nationale Parken nieuwe stijl staat niet alleen op het vlak van governance, maar ook in de gemeenschap het collectief centraal. Er wordt gewerkt aan community-building en er is een breed netwerk van betrokken vrijwilligers, die ambassadeurs zijn voor de natuur in hun eigen leefomgeving.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Nationale Parken Bureau, Janneke van Montfort (06-51002901) of via info@nationaleparkenbureau.nl

Nationale
Parken
Bureau

Postbus 2, 3800 AA Amersfoort
Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort
www.nationaleparkenbureau.nl